

EDITORIÁL

Vážení čitatelia,

ak dnes hovoríme, že vizuálne médiá dominujú našej kultúrnej skúsenosti a formujú naše myslenie výraznejšie ako text a písané slovo, je na mieste spýtať sa, či sú vizuálne médiá až natoľko zreteľne výlučné a či ich ako také treba aj skúmať. Podľa amerického teoretika vizuálnej kultúry W. J. T. Mitchella, naše uvažovanie o rozdieloch medzi obrazmi a slovami nie je nikdy neutrálne. Nasledujeme vždy isté systémy hodnôt a nechávame sa unášať skrytými alebo zjavnými prvkami ideológií a svetonázorov. Ak spoločenské vedy v sedemdesiatych rokoch zaznamenali tzv. lingvistický obrat a ak sa téza, že jazyk konštituuje realitu, vnímala ako určujúca, v posledných rokoch sa začína hovoriť o tzv. obrazovom obrate. Teoretici vizuálnych médií sústreďujú pozornosť na moc obrazov, na strach z dominancie vizuálnych reprezentácií a na rôzne formy ikonofóbie a ikonoklazmu. Z týchto pozícií môžeme študovať tak historické diskurzy o obrazoch, ako aj zobrazujúce aspekty spoločenských a prírodných vied, prípadne mediálne manipulácie obrazu. Nech sa upriamime na sémantickú štruktúru obrazných vyjadrení v texte, alebo sa venujeme vizuálnym aspektom písma a textu, či skúmame naratologické princípy vo vizuálnych médiách, mali by sme využívať nástroje a postupy kritickej teórie. Kritická teória položila základy pre štúdium vizuality ako kultúrnej praxe v každodennom živote. Nezriedka sa dotýka problematiky rodu, triedy, etnicity a sústreďuje sa na výskum diváctva, dohliadania, výstavných praktík či zobrazovacích konvencií. Dúfam, že štúdie zoradené do tohto tematického čísla o interakciách medzi literatúrou a vizualitou budú plodné tak pre literárnu teóriu, ako aj pre dejiny umenia a že táto iniciatíva podnieti k ďalším zaujímavým príspevkom.

Daniel Grúň